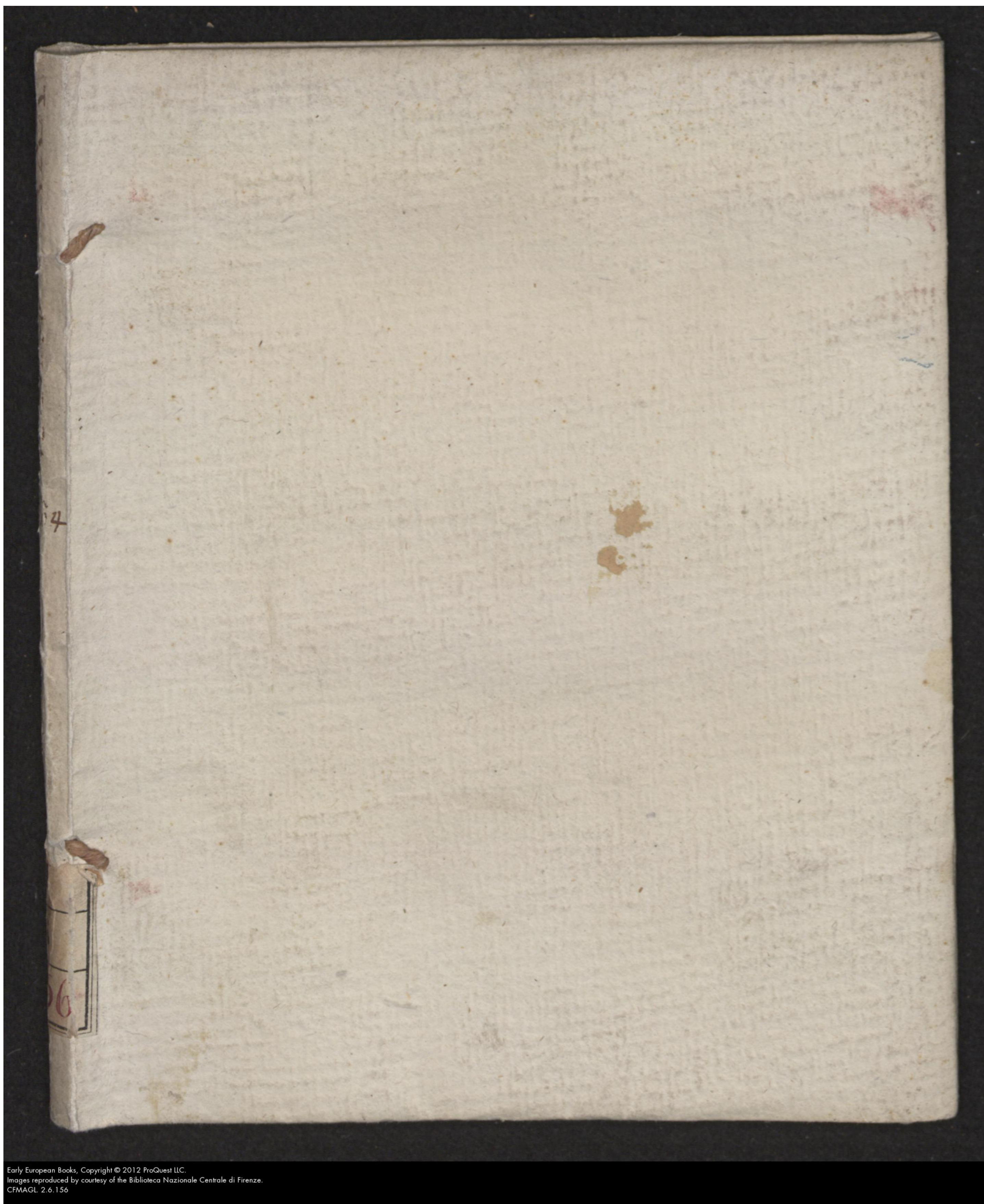
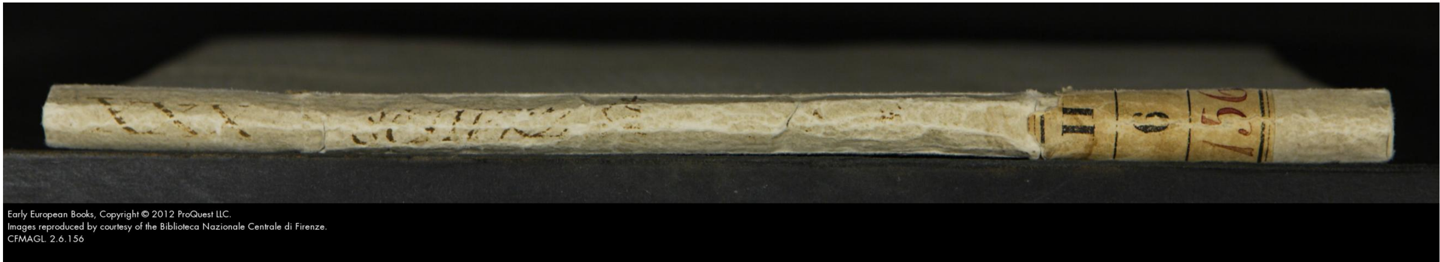
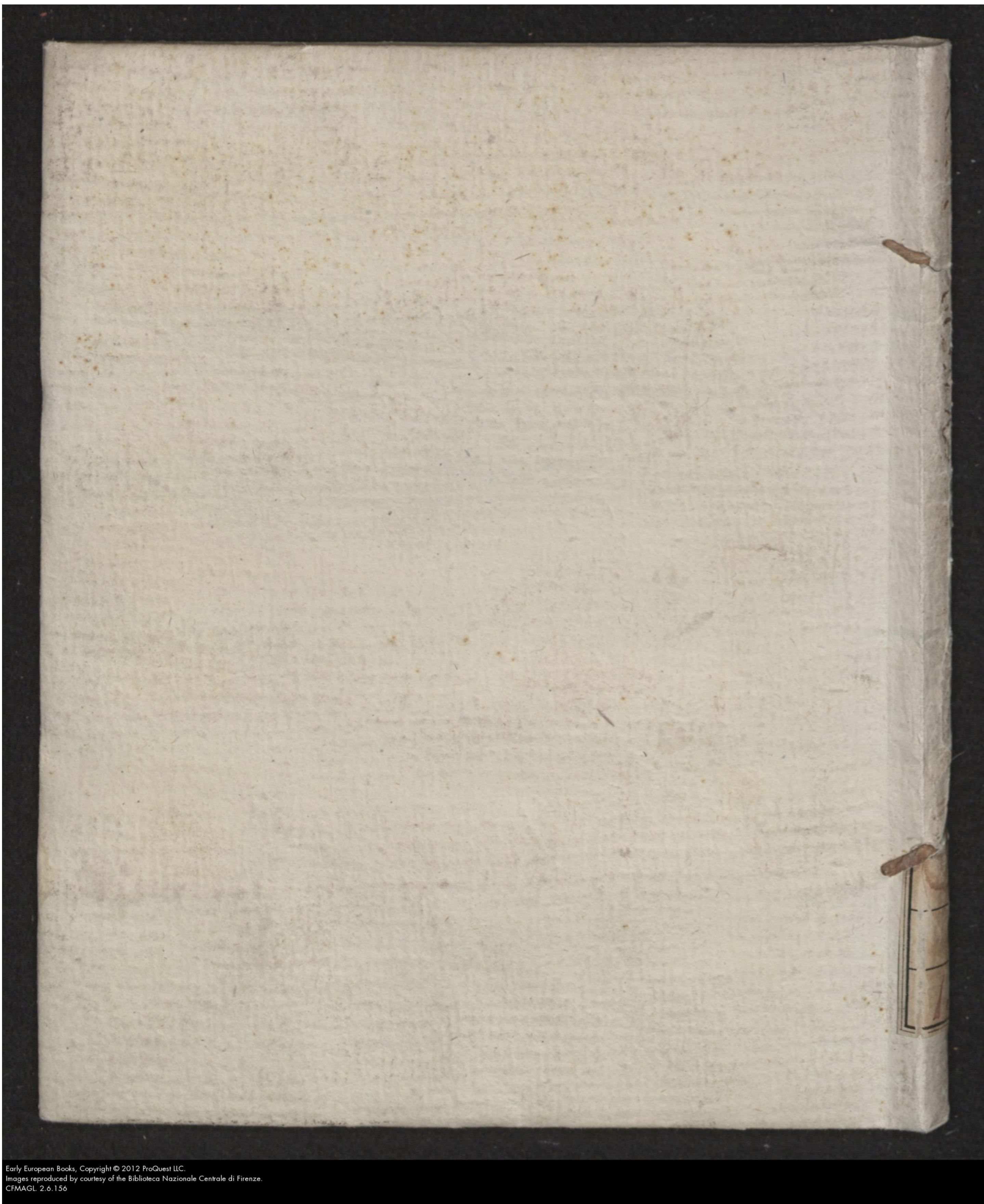
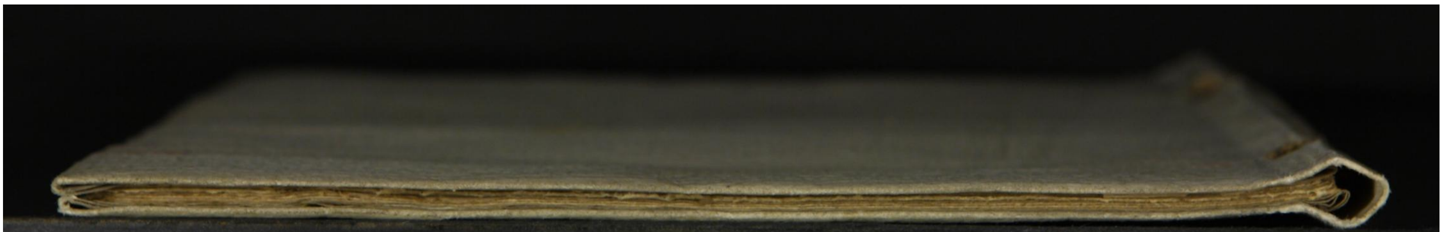
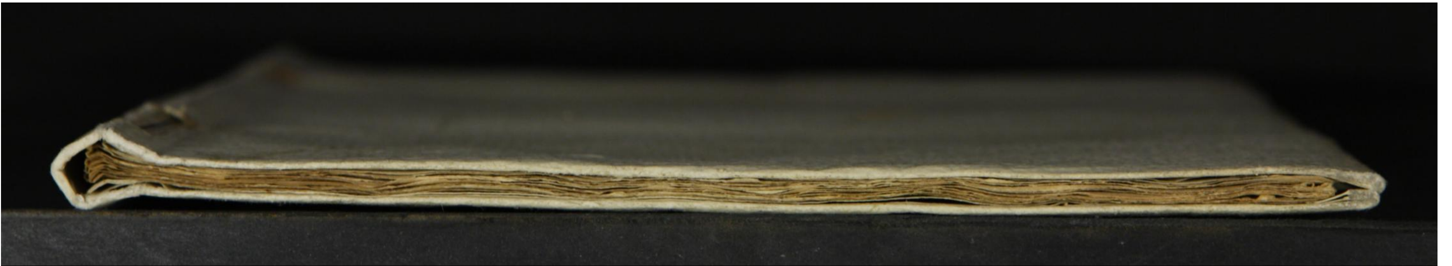
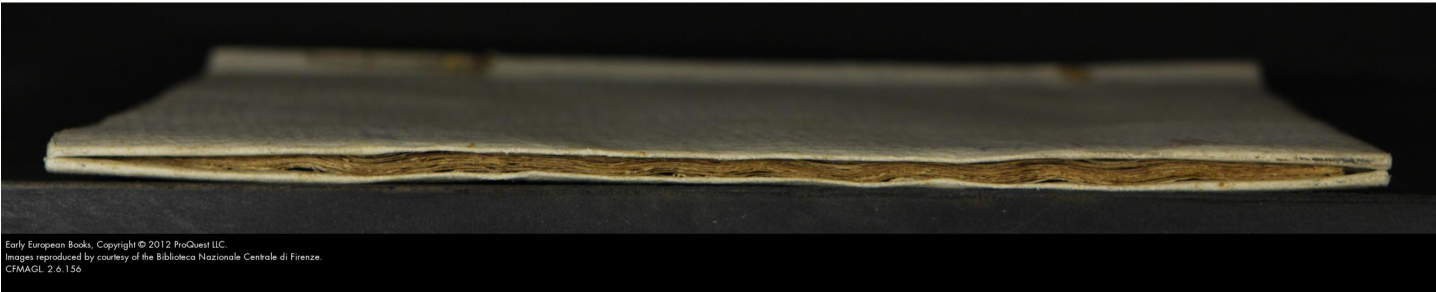

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.156

XXX
SCHVRZ.

QVOD KAROLUS IV. AUGUSTUS, non dissipaverit Imperii Patrimonium, qvatenus pertinet ad regnum Arelatense,

PRÆSIDE

CONRADO SAMUELE SCHURZFLEISCHIO,

PROFESSORE PUBLICO,

asseret atqve evincet

GEORGIUS GIESE,

Magdeburgensis,

A. & R.

In Auditorio majori.

WITTENBERGÆ,

Imprimebat MATTHÆUS HENCKELIUS, Acad. Typogr.

ANNO cIↃ IↃc LXXXIV.

ILLUSTRI ET GENEROSISSIMO

DOMINO,

DN. ERNESTO DE BöRSTEL,

Serenissimi & potentissimi ELECTORIS BRANDENBURGICI &c. &c. &c. Consiliario rei bellicæ splendidissimo, Camerario incluto, Generali militiæ Præfecto Majori, Sancti Johannitarum Ordinis Equiti, & Commendatori VVerbenensi, Gubernatori castri Magdeburgensis fortissimo, ut & Præfecturarum VVolmerstadii & VVanslebiæ Capitaneo Supremo,

DOMINO MEO

GRATIOSISSIMO.

Illustris & generosissime Domine.

ILlustrissimo Tuo Nomini, qvod laude bellandi immortali, & fortitudinis famâ exteros in admirationem rapit, me clientem exhibeo, & pagellas aliqvot offero dedicoqve. Judicium tuæ bonitati permitto, cujus prudentiam in belli &

&

& togæ negotiis admiror , & mecum ſuſpicit hæc ætas, qvæ nunc inter arma & legiones, nunc inter purpuratos & aulæ proceres, tuam ſanè altitudinem animi hoſtibus metuendam, & virtutes demerendis rerum arbitris aptisſimas atq; incomparabiles creviſſe recordatur. Ante ſigna ſtare, locum caſtris capere, & Principem ſeqvi, manuqve tutari, hæc tua voluptas ſemper fuit. In eam nempe ſpem fortunamqve natus & e-

du-

ducatus es, ut inter militiæ primores constantia tua inprimis enitesceret, qvam nulli ancipites casus convellere, nulla, qvamvis maxima pericula, labefactare potuerunt. Qvoties cohortes errore metuqve dilapsas ad pugnandi ordinem officiumqve reduxisti? Qvoties in discrimine pugnæ primum te adorientibus objecisti? Semper animo & corpore firmus paratusqve inter confertissima agmina prœliatus, nec vulne-

nera , neqve ictus extimuisti.
Consilium, industria, fortitudo domi forisqve satis eluxerunt, & majorum decora denuò per T. E. cumulata, animum divinum & summum patefecerunt. Ego, qvâ decet religione, Deum precor, ut hanc gloriam nominis rerumqve gestarum ad seros posteros servet, & sub maximi Brandenburgensium Electoris tutela & auspicio, felicitatem stabilem, valetudinem prosperam & fir-

firmam, ſucceſſus invidendos, Illmæ T. GENEROSITATI, & genti tuæ univerſæ porrò largiatur. Qvod vovet, & ſuam obſeqventisſimi Clientis tenuitatem, qvâ par eſt veneratione & pietate, humilimè commendat

Illuſtrisſimæ T. Generoſitati

obſeqventisſimus

Servus, Cliens & admirator.

Georgius Gieſe.

I.

SUnt imperia, qvæ non pleno, ſed dividuo regendi jure conſtant, nec pro arbitrio, ac poteſtate Regiâ, ſed ex pacto & convento adminiſtrantur.

II. Qvorum tota vis ex mutuâ paciſcentium obligatione pendet, non qvatenus ea duntaxat ad modum regendi pertinet, ſed qvatenus ex ipsâ imperii ratione intimâ proficiſcitur, atqve ad ejus formam ſtatumqve ſpectat, & imperandi jus directè & intrinſecus afficit ac tangit.

III. Regna ſigillatim noſtræ gentis non teſtamento, ſed ſuffragio & pacto delata ſunt, qvalia ex præſcripto prudentum *legitima* appellantur, reverâ autem ſeu principatus, ſeu potiùs Respublicæ populares extiterunt, apud *Tacitum Mor. Germ. XI. 6.*

IV. Serò autem Germania omnis conjuncta eſt, ac nominatim auſpicio KAROLI M. in unum civile corpus coaluit, firmâ pariter auctoritate Regum, & ſalvâ Procerum libertate, qvæ vel maximè in regni Comitiis relucebat.

V. Poſtea disſidiis res Francorum attritæ, ac demum caſu ſtirpis Karlingorum in eum locum deductæ ſunt, ut Germania ſe in perpetuum ab iis ſejungeret, & libero eligendi jure uteretur. Qvibus rebus evenit, ut ſub duobus primis Regibus atqve Imperatore Saxonicis, & Salicorum primo, novis fulta viribus, proferret fines ſuos

trans Mosam & Rhodanum, & regna Lotharii Burgundionumqve subjiceret suæ potestati.

VI. At non perinde cum Salicorum Imperatore tertio actum est, qvo regnante auctoritas Regum factionibus imminuta, haud parum de terrore & veneratione Germanici nominis apud finitimos exterosqve detraxit.

VII. Nihilo minorem Germaniæ perniciem attulerunt effusæ Cæsarum donationes, qvarum ne Saxones qvidem, cetera fortissimi, & de universâ Germanorum natione optimè meriti, modum tenuerunt.

VIII. De Regno Burgundiæ in suspicionem vocatur KAROLUS IV. & qvasi is tam prodigus largitor fuerit, atqve hujus regni jure cesserit, à multis nec spernendis scriptoribus palam arguitur & accusatur.

IX. Qvem cum defendere instituo, non superiorum Burgundiæ Regum ætates & acta perseqvar, sed verum & civile regni istius imperium nullâ KAROLI IV. cessione extinctum, Germaniæ afferam, idqve veris ac sine studio odioqve depromtis monumentis confirmabo.

X. Principiò ipsa Karolina sanctio ad probandum hoc idonea est, qvippe qva tributus concessusqve Archiepiscopo Trevirensi titulus, solenne Imperii ministerium notat, & apertè indicat, id per Galliam & regnum Arelatense non inani, & dicis causa apposito elogio patere. *A. B. tit. 1.*

XI. Sanè certum est, hanc legem Karolinam non universè statum formamqve Imperii definire, sed cumprimis *Electorum* Imperii, & *electionis* imperatoriæ jura sancire, atqve adeo nihil frustra & sine causâ in eam relatum esse, qvod ad *Electores* & eorum *officia* ac dignitates spectat.

XII. Ratio regulaqve interpretandi omnino optima, & neceſſario nunc adhibenda eſt, qvæ Augusti Legislatoris menti congruit, & cavet, ne qvid ab eo ſancitum, fruſtra ſancitum promulgatumqve videatur. vid. *de interpretatione Hugo Grotius de J. B. & P. II. XVI. & III. XIX. 3.*

XIII. Proinde ſi ſacri Imperii per Galliam & regnum Arelatenſe *Archicancellariatus* in ſede apud Treviros fundatus olim & fixus, eâ in conſtitutione, qvæ præcipuè ad *Electores* pertinet, evidenter ac perſpicuè Archiepiſcopo Trevirenſi asſignatur, ut certè ipſi prorſus asſignari manifeſtum eſt: jure & meritò ſumenda eſt interpretatio, qvæ vetat amplecti id, qvod facit, ut aut verborum ſignificatio in irritum recidat, aut ſententia auctoris menti contraria & repugnans admittatur.

XIV. Illud certè conſtat, hunc *Archicancellarii* titulum â Boemundo inde Archiepiſcopo ſumtum, & conſtanter eſſe ſervatum. Multi qvidem dubitant, aliqvi conjecturâ ducti affirmant, imperante FRIDERICO II. vel paulò poſt cœptum eſſe uſurpari, perinde ac arbitratur *Bernhardus Mallinckrot* in erudito libro *de Archicancellariis Imperii Romani.* At iſtum ſanè ſcrupulum eximunt tabulæ Boemundi I. qvi ab A. cIↄ ccxxcviii. uſqve ad annum cIↄ CCXCIX. ſedi Trevirorum præfuit, atqve hoc titulo uſus eſt, indicio juris, qvod eopſe nomine ſignificatur, tunc nondum amisſi, nedum derelicti. Reſpondet autem hoc tempus poſtremis Rudolphi Habsburgii annis, & complectitur tempora Adolphi Naſſavii, & pertinet ad initium legitimi qvoqve imperii Cæſaris ALBERTI I. vid. *Chr. Browerus annal. Trevir. tom. II. lib. XVI.*

XV. Qvare hinc ſeqvitur, Rudolphum I. ſummâ ejus regni poteſtate ſe non abdicâſſe, qvin potiùs in beneficiariâ *Comitatûs Provinciæ* concesſione, ſummum *dire-*

ctumqve dominium sibi reservâsse: certè autem universo Burgundiæ regno nunqvam renunciâsse, atqve eo etiam vivis exemto, controversiam super confirmatione ab Adolpho Nassavio cœptam, satis evincere ac testari posse, Cæsarem in jure cum Provinciæ, tùm præcipuè regni Burgundiæ tuendo ad ultimum perseverâsse; imò hoc regnante, Boemundum I. hujus nominis Trevirorum Antistitem, asserendi juris ergò, nomen titulumqve *Archicancellarii* per Arelatense regnum suscepisse. *Browerus d. l.* ubi existimat, primum ab Arnoldo II. Trevirorum Archiepiscopo, qvi Friderico II. & Conrado IV. æqvalis fuit, susceptum esse hoc munus: deinde aliqvandiu intermissum, cum titulis attributum Boemundo, qvod vellem tabularum & testimoniorum fide firmasset.

XVI. Sunt, qvi existiment, munus Archicancellarii Trevirensis priùs extitisse, qvàm ejus procurationem, ut argumento diplomatis colligunt, qvod extat apud *Guil. Kyriandrum Augustæ Trevirorum annal. part. XI. p. 76.* Unde repetit Jo. Limnæus *Additionum t. V. lib. III. cap. 5.* Ast ibi non agitur *de Archicancellariatu* per regnum Arelatense constituto, qvippe qvi aliqvot fere seculis posterior est, sed de *primatu* Galliæ Belgicæ, qvà is ad amplissimam jurisdictionis ecclesiasticæ dignitatem spectat. Cujus origo est longè antiqvior, atqve a Johanne XIII. Pontif. Rom. arcessitur, & ad annum DCCCC LXIX. refertur. Eam deinde secutæ sunt confirmationes aliorum Pontificum, Benedicti VII. Leonis IX. Victoris II. *V. Chr. Browerus annal. Trev. tom. I. lib. X. & lib. XI. Gv. Kyriander part. XI. Petrus Merssæus tabulas Leonis IX.* Eberhardo Trevirorum Archiepisco datas memoriæ tradidit, Victoris II. eidem concessas omisit. *in annal. Archiep. Trevirensium LXXVII.* Similiter Caspar Bruschius *in Episcopat.*

Ger-

Germaniæ in Eberhardo. Diverſus eſt *Primatus* Epiſcopi Arelatenſis, qvi Francorum primæ ſtirpis Regum ætate conditus, principiò per univerſam Galliam patuit: ſed poſtea Clodovæo, ad religionis Chriſtianæ ſocietatem perducto, Remigius in toto ejus regno *primatum* adeptus eſt: in cetera Gallia, qvæ Gothis tunc Arianis parebat, necdum regno Francorum conjuncta erat, Arelatenſis Epiſcopus primatum obtinebat. Qvod intelligendo Baronio plurimùm facit, qvi privilegium Symmachi Pont. ad Cæſarium de *primatu* conceſſo perſcriptum, non ex ordine temporum, ſed ex inſtituti occaſione ad annum 502. retulit, & alteram ejus epiſtolam anno 514. editam ex mutilo & mendoſo codice recenſuit ac vulgavit. In qvo argumento feliciùs verſati ſunt *Jacobus Sirmondus*, *Petrus Marca*, *Carolus Cointe*, idqve jam non exeqvor, neqve hujus eſt loci.

XVII. Igitur in præſens qværi oportet cauſam & principium conſervati juris Imperii, qvod KAROLUS IV. tribus, nec fallentibus indiciis aſſeruit & roboravit. *Primùm* ſuppeditat publicum Aureæ Bullæ teſtimonium, in qvâ non primùm conceſſus, ſed confirmatus eſt prædictus *Archicancellariatus.* Idem hoc argumentum eſt, qvod affert & urget Hermannus Conringius, & cenſet, ante hanc legem & pronunciationem KAROLI IV. *nondum id eſſe factum.* Non qvaſi in univerſum neget, ante Karoli *bullam* illud munus fuiſſe penes Trevirenſem: ſed qvod tunc conſtitutione Imperatoris publicâ Trevirenſi primùm fuerit aſſignatum, etſi jam ante hanc legem ſententiâ & beneficio Cæſarum reverà Trevirorum metropoli conceſſum tributumqve erat, ut ex antiqvo & diligente *geſtorum Boemundi ſcriptore* aliqvoties evici: *conf. Conring. de fin. Imp. cap. XXIV. & diſſertatio de Officialibus Imperii.* §. X. Ubi tamen de tempore nihil certi conſtituit, & pro-

nunciat, *vix claram hujus Archicancellarii mentionem legi ante Bullam Auream Caroli IV.* De sanctione publicâ largior, qvæ nusqvam extat, in qvâ tale qvid legatur: de aliis concessionum tabulis nego, & Boëmundi, qvi ante KAROLUM IV. vixit mortuusqve est, exemplum obverto. Ille autem gessit hunc titulum, ut narrat *Boëmundi scriptor:* qvod jus suâ auctoritate sibi sumere non potuit, eò qvod *regalia* & Imperii *officia* solo Cæsarum beneficio agnoscantur, & conferantur. Accedit, qvod tam eminentia Imperii *officia* occasionem dederint, acqvirendis *Electorum* dignitatibus, atqve adeò cum ante has, tùm certe ante Caroli *Bullam auream* cœperint, & constituta fuerint: qvod sicut de ceteris omnibus constat, ita de Trevirensi non est prorsus inficiandum.

XVIII. Qvare non dixerim, Trevirensis ditionis metropolin, antiqvitate & situ maximè egregiam, tamdiu hujus muneris tituliqve fuisse expertem, ut ejus Archiepiscopus, per regnum Arelatense *Archicancellarius in Bulla Aurea* constituatur. Si is sensus sit, qvasi tunc primùm cœperit, & constitutus fuerit: Id qvod publicis actorum documentis, & rationibus *pragmaticis* ad statum conditionemqve Imperii *Officialium* pertinentibus repugnat. Qvorsum tamen inclinant eruditi qvidam, & rerum Germanicarum periti homines, inter qvos familiam ducit *Joannes Strauchius*, *differt. exoter. II.* §. *9.* Consentit *auctor nuclei Historiæ Germanicæ* §. *CCV.*

XIX. Alterum, neqve incertum, & temporum ratione prius, rei hujus indicium præbet Karolina confirmatio, qvæ aliqvot annis præcessit *Bullam auream*, & satis indicat, hoc munus atqve hunc titulum, non modò ante publicam hanc sanctionem, sed etiam ante Karoli IV. ætatem usu tractandoqve cognitum fuisse. Nemo, qvod sci-

ſciam, huc reſpexit, nec diligentisſimus Limnæus, neqve perſpicacisſimus Conringius, qvorum tamen induſtriam exercuit iſte labor. Teſtis eſt ſcriptor *geſtorum Balduini*, Trevirenſis Archiepiſcopi, & Karoli IV. temporum æqvalis, qvi totidem verbis ſcribit, qvæ ſeqvuntur. *In curiâ Domini Karoli Imperatoris Moguntiæ celebrata confirmationem * privilegio rumſorum & ſuper archicancellariatu regni Arelatenſis obtinuit, ubi etiam per totam Galliam & Germaniam tutor & mamburnus fuerat conſtitutus regni Romanorum, qvo plures ſua feoda reqvirentes infeodavit.* Hæc Karoli IV. comitia acta ſunt Moguntiæ anno MCCC XLVIII. qvæ prætereunt Bohemici ſcriptores, qvaſi ad regnum ſuum non pertinentia, tacentqve Germanici, & inter hos Albertus Argentinenſis, Nauclerus, Trithemius, & alii, fortè qvod tunc jus electionis Karoli adhuc eſſet controverſum. Iſta autem hoc majus robur habent, ſi Comitia ab eodem A. M CCC LIII. indicta, & Moguntiæ habita, conjungamus, cum citra controverſiam legitimè imperaret, Gunthero qvoqve Schvvarzburgio, qvi vivus ſuo jure ceſſerat, extincto. Nam his poſterioribus comitiis privilegia hujus ſedis denuo confirmata ſunt, ut ſcriptum reliqvit *auctor geſtorum Balduini ad h. A.* Joannes Trithemius, qvi multa alioqvin ſcriptori huic accepta tulit, dicta comitia in annum M CCC LIIII. rejicit, qvas rationes ſeqvitur Chr. Brovverus. Illud omnino liqvet, inter alia Karoli IIII. privilegia, Balduinum jus *typarii Imperialis* in Galliâ & Arelatenſi regno adhibendi, pro ſe & omnibus inſeqventibus Archiepiſcopis obtinuiſſe. *Qvò vid. Brovver annal. Trev.* t.II. lib. XVII. Qvod argumento eſt, regnum Arelatenſe Imperio non eſſe ſubtractum, qvia ratione ejus munus *Imperiale* non modò relictum, ſed qvoqve novis cumulatioribusqve privilegiis auctum fuit.

* Sine dubio legendum, *privilegiorum ſuorum*: eſt enim hic hiatus aliqvis, ſive verborum defectus, ut ex contextu apparet.

XX. Ter-

XX. Tertium, nec minùs validum non abalienati ſupremi dominii præſidium collocatur in regiâ inauguratione, qvæ anno M CCC LXV. Arelati peracta eſt, evidenti ſanè indicio regni illius, Germanorum Imperio adhuc innexi & ſubjecti. Loqvatur pro Imperatore Beneſſius, oculatus plurimorum Karoli actorum teſtis, idemqve Pragenſis *Canonicus*, & diligens, gravis eruditusqve, & qvod maximum eſt, ætate conjunctus ſcriptor, cujus hæc ſunt verba: *Eodem anno* (M CCC LXV) *coronatus eſt D. Imperator* (Karolus IIII.) *coronâ regni Arelatenſis, qvod Romano ſubeſt imperio, in civitate Arelatenſi, cum maxima ſolennitate.* Nihil clarius eſſe, nihil planius dici poteſt in hâc causâ, qvæ ad Karoli IIII. famam, & ad Imperii jura pertinet, qvippe qvæ ſolenni *coronatione* non imminuuntur, ſed integra & non mutata retinentur ac declarantur. Nam in alieno, aut abalienato regno jus *coronandi* nemo habet, & nullus eſt hujuſmodi actus, ſi poteſtate imperandi, & ſummâ adeo jurisdictione deſtituatur. Sciebant autem, nec contradicebant Franci occidentales, cum hæc magno & publico apparatu agerentur. Rationibus ſuperſedeo, cum vel una hæc firmisſima ſit, qvæ à *ſecuto uſu* ſumitur, unde jus validisſimè probatur, ut eſt apud *Albericum Gentilem diſp. V. de extr. læſ. maj. reo.*

XXI. Nec ſolùm utendo *coronationis* jure, jus ſartum tectum conſervavit Karolus, ſed etiam exemplo redarguit fabuloſas narrationes hominum credulitate deceptorum, qvi putârunt, Rudolpho Habsburgio Cæſare, regnum Arelatenſe fuiſſe interceptum. Parùm abfuit, qvin initiô ipſe *Conringius*, auctoritate Alberti Argentinenſis permotus aſſentiretur, ut ex epiſtola ad Gvilielmum Gvelforum ducem anno cIↃ IↃc XXXVII. perſcripta apparet. Sed poſtea, re diligentiùs expensâ, & comparatis ampliori-

bus

bus historiæ Germanicæ subsidiis eruditè & sapienter monuit, Albertum id recensentem falli penitus & nugari, de *fin. Imp. cap. XXIV.* Cui refellendo vel unus Benessius sufficit, qvi diu post Rudolphum vixit, & imperante Karolo IIII. floruit, rerumqve ipsius pariter & jurium Imperii gnarissimus scripsit, *regnum Arelatense Romano subesse Imperio*, id est, ab nullo anteriori Cæsare, qvatenus à Friderico Aenobarbo series ducitur, ablatam, seu abalienatam & cessam, adhuc *Imperiali* ditione & potestate contineri.

XXII. Fortè occasio fabulandi inde arrepta est, qvod à superioribus Burgundiæ Regibus diu omissa esset *coronatio*, unde juris deperditi argumentum repetebant. Refert enim Benessius, primum fuisse Karolum IV. qvi solennem illam Regum Arelatensium inaugurationem aliqvot seculis intermissam revocaret, & *coronâ qvintâ à trecentis annis neglecta coronaretur.* Verùm sicut usu probata *coronatio* non dat jus, sed datum concessumqve duntaxat ostendit & probat, sic intermissa nihil qvicqvam de jure qvæsito detrahit, si aliunde servati *dominii* indicia suppetunt, qvæ certè, cum Benessius scriberet, tam nota ac manifesta, tamqve certa & indubitata erant, ut Karolus IV. pro summâ in regnum illud potestate, in urbe Arelatensi regium insigne susciperet: qvod fieri non potuisset, si regnum hoc extra fines Imperii, & *Imperialis* jurisdictionis situm fuisset.

XXIII. Qvare tot & tanta, & tam evidentia conservati pariter & confirmati per Karolum regni Arelatensis testimonia atqve argumenta non sinunt, ut scriptoribus novis, & sive errore deceptis, sive studio partium abreptis largiamur, Karolum extremo Imperii anno abalienasse hoc regnum, idqve transtulisse in Franciæ Delphinum. I. eqvidem hæc Karoli IV. abalienatio *facti* est, atqve eâ de

B cau-

causâ non *præsumitur*, sed ab ajente probari debet. II. Ea adversatur superioribus Karoli IV. actis, qvibus nihil de juribus Imperii derogatum est: Illa autem eousqve valida & mansura intelliguntur, dum ex actis posterioribus contrarium evincatur. III. In concessionibus de consilio, mente & voluntate concedentis non obscurè & dubiè, sed evidenter & clarè etiam constare oportet: Id qvod natura hujus negotii postulat, & adeo verum est, ut omnia superiora acta, qvæ Principes apertè & expreßè non rescindunt ac mutant, non modò non mutata, sed qvoqve confirmata esse censeantur. IV. Adhæc concessiones Imperatorum semper tacitam habent clausulam, *salvo Imperii jure*. V. Nam ut actus concedentis valeat, duo spectare debemus, qvorum alterum est, an concedens transferre dominium re ipsa velit, alterum an jure posit. Sanè qvidem Cæsaris & reipublicæ interest, ut jura Imperii, & regiones Imperio innexæ conserventur. VI. Qvare concessiones Imperatorum non debent esse fraudi successoribus, præsertim in Imperio *pactitio*, in qvo ut jus regendi, sic etiam jus alienandi, spectat ad universos, tanqvam universos. VII. Ubi autem deest alienandi potestas, ibi obligatio conservandi tamdiu manet penes Imperatorem, qvamdiu is status reipublicæ durat, in qvo universi simul jus imperandi habent. VIII. Nisi ergò hi simul consensum interponant, actus alienantis non erit per se validus, qvia ex naturâ Imperii *mixti* hoc seqvitur, ut plures uno sint, qvi simul de republicâ statuant, & leges ferant. IX. Magna autem diversitas est concessionum, qvarum interpretatio ita sumenda est, ut Imperatoris officio & voluntati congruat, nec potestati ejus repugnet, neqve nisi ex gravi & evidenti causâ ad cessionem supremi & *directi* domi-

nii

nii porrigatur. Inſpiciendæ ſunt inprimis concesſionum *clauſulæ*, qvarum aliæ derogantes, aliæ reſervantes occurrunt: priores autem hic locum non habent, qvia Karolus IV. acta ſuperiora, qvatenus ad ſupremum regni Arelatenſis dominium pertinent, non reſcidit, & data ejus nomine confirmationis privilegia non irrita fecit, nec aliâ concesſione ſuſtulit, neqve ullâ ſanctione contrariâ mutavit. Alteræ verò clauſulæ ſupremum jus non auferunt, ſed relinqvunt certè & roborant, qvæ concesſionibus Imperatorum adjiciuntur, qvando dominium, vel jurisdictio cum exceptione *directi* dominii, vel ſupremæ jurisdictionis confertur. XI. Id vero hic uſuvenit, qvando Karolus IV. non ſummam, ſed vicariam qvandam poteſtatem Karolo Delphino largitus eſt, nullâ partis Imperii abalienatione, aut deminutione factâ. XII. Præterea Karolus IV. Imperatoris Auguſti titulo rationem regulamqve non alienandi ſibi præſcriptam eſſe agnovit, præſertim cum recogitaret formulam primæ Rudolphi Habsburgii concesſionis, qvæ ad Comitatum provinciæ ſpectabat, & ſummum *directumqve* dominium concedenti reſervabat. XIII. Qvinimò minus concesſit Karolus, & ne utile qvidem regni Arelatenſis dominum Delphino asſignavit, ut qvi ſciret, regnum iſtud arctisſimè Germaniæ conjunctum eſſe. Multum verò intereſt inter jurisdictionem vicariam & ſummam, qvarum illa non egrediebatur *perſonam* Delphini, & nullâ deſcendentium mentione ei obveniebat, atqve ita concedentis ſummo juri cavebat, ut cum vitâ Delphini deſineret ac finiretur. XIV. Tum verò reſpublica *jure minorum utitur*, maximè Germanorum Imperium, qvod certis pactis ad fundamentum regendi pertinentibus conſtituitur & continetur: in qvo nulla pars legitimè alienari, nullum membrum validè auferri & ſe-

parari poteſt, niſi omnes, qvi unà cum Imperatore jus deliberandi & ſtatuendi habent, ſciant, conſentiant & ſimul confirment. Si qvid autem inſcientibus his atqve invitis actum alienatumqve ſit, non modò ſucceſſor ad ſervandum non tenebitur, ſed qvoqve obligabitur ad reſcindendum, qvoniam non ex aliâ causâ imperat, qvàm ex naturâ hujus actus, qvem *electio* & pactio prorſus & omnino metiuntur. Qvicqvid ergò juribus Imperii, & pactis Imperium fundantibus adverſatur, & qvicqvid adeò Principum Ordinumqve Imperii conſenſu non firmatur, id nullam juris vim habet, nec rectè alienatum cenſetur, atqve ex naturali juris prætorii æqvitate reſcindi debet, ut reſpublica, qvam ſalvam conſervari intereſt, vel ſic certè *jure minoris utatur*, & ipſa, etiam ſine Prætore, vi ſummæ poteſtatis, ſe in integrum reſtituat, & alienata repetat, ac donationes conventionesqve omnes, qvibus ipſa deterior facta eſt, reſcindat. Id qvod exigit obligatio, & cauſa habendi Imperii, ratione cujus Imperator non ſuccedit in patrimonio, ſed *electione* & pacto conſtituitur, ut ſalvis juribus, Imperium adminiſtret, in qvo regnandi genere ineſt ſanè obligatio ad reſcindendas qvasvis concesſiones, donationes & abalienationes, ad damnum detrimentumve Imperii pertinentes, ſiqvidem Imperatores contra pacta Reipublicæ, & citra aſſenſum Imperii Principum Ordinumqve conceſſerunt, donarunt, atqve abalienârunt. *V. Hugo Grot. lib. II. cap. VI. & lib. III. cap. XX. de J. B. & P.*

XXIV. Jam ſatis intelligitur, qvo robore ſtent Imperatorum concesſiones, qvove præſidio muniantur: fortè autem longiùs ab inſtituto deflexi, qvùm conſilium mihi ſit excutere ſcriptores, per qvos rumor percrebuit, Karolum IV. de Imperii patrimonio detraxiſſe hanc inſignem nobilemqve partem, qvæ nomine regni Arelatenſis appel-

pellatur. Antea qvidem apud Romanos in urbe Arelatensi palatium fuit, & Honorii Imp. auspicio magnopere crevit, & evecta est, sed inclinatis Romanorum rebus, Gothis victoribus cessit, & hinc à Francis Merovingis subacta est, at Regibus Burgundicis tunc sedem caputqve rerum non præbuit, neqve id temporis regni Arelatensis appellatio audita, seu cognita usqvam fuit. Imperantibus Karlingis, *Arelatensis* pagi mentio est in codicillis & tabulis, regni Arelatensis nusqvam. Qvod comprobat *renovatio testamenti Abbonis per Karolum M. facta*, apud Joannem Mabillon *de re diplomaticâ lib. VI. dipl. LXII.* In testamento Karoli M. Arelatum numeratur inter *metropoliticas civitates*, regni titulo nondum insignitur: apud Eginhardum *de vitâ Karoli M. cap. 33.* In altero, qvod Pithœus edidit, Burgundia & Provincia memorantur, nihil de regno Arelatensi traditur. Dux Arelatensis Solcratus ab Hluthario impositus occurrit in *annalibus Francorum an. DCCCXLV.* Erat sanè tunc Burgundia regni Francorum provincia, atqve in ditionem horum veniebat anno DXXXIV: nomenqve hoc ab insigniori & majori parte capiebat, cum regni titulo & dignitate ornaretur. v. *Gregorius Turonensis lib. III. cap. 6. & Marius Aventicensis in Chronico.* Inde hoc regnum à Francorum secundæ stirpis ditione sejunctum est, qvod anno DCCCXXCVIII. ductu auspicioqve Rudolphi accidit, imperante Arnolpho. *Regino Chron. lib. II. ad h. an.* Posthac, tertiâ Francorum Regum *periodo*, Henricus Auceps, & Otto M. armis victricibus eò penetrarunt. Anno cIↄ XXXII. regnum hoc obvenit Conrado Salico, *ut est apud Wipponem in vitâ Conradi Salici ad hunc an. & seq.* Hinc demùm Fridericus Ahenobarbus, inito connubio cū Beatrice, Rainaldi III. Comitis Burgundiæ filiâ unicâ pari-

ter & herede, hanc juris firmandi viam reperit, & commodâ occasione usus est, & Burgundiam novo atqve uxorio titulo acqvisitam, Germaniæ iterùm arctissimè conjunxit. *Otto Frisingensis de gestis Friderici I. lib. II. cap. 29.* Radevicus Ottonis *continuator* refert, antistites primatesqve regni Arelatensis, *omnimodam subjectionem & debitam fidelitatem Imperio Romano compromisisse. lib. I. cap. 11. Guntherus lib. VI. Ligurini.* A qvo tempore appellatio regni Arelatensis usu Imperii increbuit, & seriò recepta, & constanter servata, atqve adeò in Karoli IV. tabulas redacta est, nomenqve regis Burgundiæ, qvod è Francis Merovingis Gunthramnus sumsit, sensim exolevit. *V. Pontus Heuterus rerum Burgund. lib. I. qvi Bosonem contemptim & per contumeliam Provinciæ, aut Arelatûm Regem dictum fuisse narrat, & Joannes Busfieres hist. Franc. lib. VI. De Gunthramno conf. Hadrianus Valesius rer. Francic. lib. XX.* Ut vero regnum Arelatense Germaniæ, sic Gallia, qvà ditionis Germanicæ est, regno Arelatensi conjuncta, atqve ad *imperiale officium* Archiepiscopi Trevirensis relata est, unde colligamus licet, non universam Galliam, sed Belgicam solùm, qvæ una cum regno Arelatensi ad Imperium pertinet, hoc tali *Archicancellariatu* contineri *V. H. Conringius de fin. Imp. cap. IIX. Jo. Henr. Bœclerus notit. Imp. lib. VI. cap. 6.* Non satis idonea est interpretatio Marqvardi Freheri *in notis ad Petrum de Andlo lib. II. cap. 1.* Nec meliùs explicat Abraham Urbanus *in diss. de Imperii Electoribus cap. IV. th. 3.*

XXV. Sed qvæ & qvanta sint tandem ista testimonia, qvibus multi nescio qvod pondus inesse putant, ut Karolum IV. culpæ reum faciant, & dissipationis Imperii bonorum, qvæ regnum Arelatense complectitur, convincant, & alios ad assentiendum moveant atqve inducant,

cant,

cant, propiùs inſpiciamus. Theodericus à Niem, pontificius qvondam ſcriba, ac deinde Verdenſium apud Veſtphalos Antiſtes, qvem manifeſto errore epiſcopum Virdunenſem nominat Balbinus, hodiernus rerum Bohemicarum ſcriptor, gravi accuſatione petit Karolum, & ſic ſcribit. *Carolus hujus nominis qvartus Auguſtus, imò verius disſipator injuſtus, tempore Urbani Papæ V. regnum Arelatenſe, qvod ſimiliter eſt juris & proprietatis Imperii, & qvod etiam dictus Otto Magnus Imperator adjecit Imperio, ſumpto magno prandio apud Villam novam prope Avinionem per eundem ducem ipſi Carolo præparato, tranſtulit in præfatum ducem, poſtea in regno Siciliæ vitâ functum: nec his contentus idem Carolus nobilem principatum Delphinatum vulgariter nuncupatum, qvi eſt una de ſeptem provinciis dicti regni Arelatenſis, qvod etiam Burgundiæ nuncupatur, tranſtulit in Regem Francorum, ſub colore, qvod primogenitus regis Franciæ dictum principatum, tanqvam vaſallus Imperii teneret in feudum, & inde Delphinus vocaretur, de ſchiſmate lib. II. cap XXV.* Primò indictâ causâ reprehendit, criminatur & damnat Auguſtum. Deinde diverſa Karoli IV. itinera confundit, qvorum alterum anno cIↃ CCCLXV. verſus Avenionem ſuſcepit, atqve hanc urbem ingreſſus Urbano V. illic ſacris operanti adfuit, cum domi rerum ſatageret Carolus V. alterum anno M CCC LXX VIII. iniit, atqve in urbem Pariſiorum ſummâ pompâ deductus, liberaliter habitus & cultus, ac ſolenni convivio ab Rege Franciæ exceptus fuit. Hoc fuit illud prandium ſcilicet propter qvod Delphinatum & regnum Arelatenſe tranſtulit in Regem Francorum. Tum ſibi non conſtat, qvando ait, Delphinatum & regnum Arelatenſe translatum eſſe in Regem Francorum. Hoc enim apertè falſum eſt, & alibi à ſeipſo diſſentit, putat-

tatqve, *Ludovico duci Andegavensi Francorum regis germano, suisqve heredibus concessum ac traditum fuisse. In nemoris unionis labyrintho tract. VI. cap. XXXIII.* Rursus fallit, qvum Ludovicum Andegavensem nominat, qvem scire oportuit, non Ludovicum Andium ducem, cui Imperator nihil vicario jure gerendum tradidit, sed Carolum Delphinum, eumqve Caroli V. sapientis filium hic fuisse denotandum. Neqve verò plenum summumqve jus in Delphinatum & regnum Arelatense Delphino concessum est, sed vicaria potestas sub auspiciis Imperii habenda, qvæ sine dubio minor est potestate concedentis, utpote cujus vicaria est, atqve vel hoc argumento summa dici ac haberi non potest. Qvod de *colore* & adornato in speciem *Vasalli* titulo subjunxit, non potest certis monumentis firmari illa Cæsarum sub lege beneficiaria concesſio, qvæ qvidē ratione *Delphinatus* peracta sit, omninò autē post decessū Humberti, ultimi Delphinatûm principis, confirmatio Cæsarea ratione *Delphinatus* qvæsita est, evidenti certè documento Cæsarei juris, cui non officiebat donatio Humberti, qvippe qvæ intelligi debet cū exceptione summæ potestatis, qvæ apud Cæsares sarta tecta remanebat. Post hæc Karolus IV. Delphinum non ratione *Delphinatus* regniqve Arelatensis *Vasallum* reddidit, sed eum *Vicarium* constituit, nec aliud, qvàm *vicarium temporariumqve* jus ipsi assignavit. Robertus Gaguinus refert seqventia. *Traditum à Gallis scriptoribus comperio, Imperatorem qvibusdam castellis terræ Delphinatus donasse Delphinum, eumqve in Arelatensi regno Imperii vicarium instituisse. Hist. Franc. lib. IX.* Dicit, qvædam castella, non exprimit qvo jure, supremo, an fiduciario, an clientelari, an vicario possidenda donaverit: neqve verò terram *Delphinatus*, sed aliqva duntaxat castella donata fuisse refert: adhæc donationis

con-

concessionisqve instrumentum non vidit, nec plus concessum affirmare ausus est, qvàm qvod *Vicarii & locum tenentis* munere officioqve designatur. Totam verò hanc Imperatoris concessionem reticet Paulus Æmilius *in lib. IX. de rebus gestis Francorum in Carolo V.* Nisi qvod eodem libro in Philippo Valesio tradit, Humbertum à nobilitate persvasum, regionem Delphinatus Regibus Francorum addixisse, ea tamen lege, ut filii ipsorum natu maximi & habiles, sive ut Æmilius scribit, *in proximam spem regni suscepti, Delphini vocarentur, juraqve Delphinatibus redderent.* Sed qvo jure id habeant, summo, an dependenti & vicario, non definit, nihilqve dicit contra jus Cæsarum, nec ad ultimam originem causamqve concessionis progreditur, sed in dante inferiori & proximo, salvis Imperii rationibus, acqviescit.

XXVI. Joannes Aventinus, cetera eximius & diligens Bojorum scriptor profusum donandi genus innuit, atqve hæc de Karolo IV. scribit. *Galliam Narbonensem, qvam Viennæ principatum, Delphinatum, regnum Arelatense vocamus, ab Imperio abalienavit. Joanni sororis suæ marito, ejusqve filio Carolo qvinto regibus occidentalis Franciæ tribuit. Sigismundus filius ejus, qvi post rerum potitus est, approbavit. Diploma in bibliotheca Parisiorum amplissima, qvæ in templo suburbano divo Victori dedicata extat, legi. in libro VII annalium Bojorum.* Exinde verò perspicimus Aventini industriam, & diplomatis *Sanvictoriani* fide nitentis auctoritatem: adhæc consultò prætereuntis ineptam & fabulosam *Niemii circumstantiam* de prandio apud Villam novam sumto, cujus nec scriptor vitæ Karoli IV. neqve auctor vitæ Urbani V. neqve alius qvisqvam æqvalis, aut suppar mentionem fecit, neqve status istorum temporum tulit, ut Carolus V. Lutetiâ facilè

excederet, qvi caput rerum prudenter tenebat, & sedendo, ut dici solitum est, hostes vincebat. Illud autem libenter admittimus, ubi assentiendi causa est, sed ubi cetera non respondent, ab eo discedimus, & nihil amori damus. Qvare colligo, Aventinum in digressione ad res Gallicas, muneris sui oblitum, & errore memoriæ lapsum, de diplomatis sententiâ non tam ex accuratâ lectione, qvàm ex famâ, qvæ apud vulgus percrebuerat, judicasse, ut evenire solet iis, qvi juvenes, nec ætate, neqve rerum usu confirmati, studiorum gratiâ apud exteros versantur. Nam hoc liqvidò scimus, *concessionem* Karoli IV. ad Carolum Delphinum, Caroli V. filium, Joannis nepotem, ac Philippi Valesii adeò pronepotem pertinere. Agnoscit hoc Henricus Spondanus, & Caroli Regis Francorum *primogenitum*, posthac Caroli VI. nomine appellatum, fide visi *diplomatis* memorat, atqve hoc temporum actorumqve rationibus congruit, nec traduci potest ad Carolum Philippi Valesii filium, ut scribitur *in nucleo historiæ Germanicæ* §. *CCVI.* Concessit autem Karolus nihil Delphino, præterqvam *vicarium* jus, nec plus sanè confirmare potuit Sigismundus.

XXVII. Jacet nunc, opinor, totius criminationis caput, nec video, qvamobrem ex eo vel invidia colligi, vel odium Karolo IV. conflari possit. Gasparem Peucerum, virum nostratis historiæ, & omnis antiqvitatis peritissimum, fortè in hanc sententiam traxit Aventinus: Ille autem ut probet vera esse, qvæ tradit, rationem addit, & hâc qvidem in parte laudem obterit innoxii Imperatoris. Ita enim scribit: *Et qvod addictior esset Gallico nomini, ex prima consvetudine, deinceps Regibus jura regni Arelatensis alienata ab Imperio concessit, in maximum detrimentum Imperii. Qvâ de re graviter & jure culpatur. Chron. lib. V.*

V. Fateor qvidem Karolum IV. diu in aulâ Gallicâ educatum, & mutato Venceslai nomine, Karolum ibi appellatum, atqve in mores Gallicos formatum, & deniqve illius gentis regibus necesſitudine & connubio fuiſſe innexum, id qvod Gallici pariter & Bohemici ſcriptores teſtantur. Sed æqvum non eſt, ut ideo hujus facti, qvod fidem lædit, & pacta infringit, invidia in Karolum IV. conferatur. Hoc probandum eſt, non conjecturâ affirmandum, non ratione colligendum. Aliter fieri par eſt, qvum de promiſſo & pacto Principis agitur, in qvo fides exuberare debet, & ſi qvid contra admiſſum eſt, evidenter probari oportet.

XXVII. Nicolaus Vignierius hujus concesſionis cauſam & rationem ita explicat, ut ejus originem ſimul ad Albertum I. referat, qvaſi is ſuo & Imperii juri in regnum iſtud renunciaſſet, ac deinde poſt eum Henricus VII. ſpe impetrandi conſenſus Imperii Principum, ſine ullâ conditione & exceptione Philippo Francorum regi vendidiſſet. *Part. III. Biblioth. hiſtorial.* Nominat diploma transactionis, ſed non affert, ut propterea ab hoc teſte vim & pondus teſtimonii reqviramus. Mox hiſtoriam Episcoporum Trevirenſium nondum excuſam laudat, in qvâ exemplum transactionis reperiatur: ſed in caſtigatisſima rerum Trevirenſium hiſtoriâ, qvæ diu poſt Vignierium induſtriâ Chr. Brovveri collecta, & operâ Jacobi Maſenii edita eſt, perſpicuè legamus, Boemundum & Wichboldum, per regnum Arelatenſe & Italiam *Archicancellarios*, reliqvosqve Imperii Principes conſenſum non interpoſuiſſe, Boemundum qvoqve, cujus in iſtis finibus & expediendi, & ſigilli imprimendi partes erant, ſigillum tradere noluiſſe, ut vel iſto denegati conſenſus & ſigilli indicio, hæc actio ad exitum *effectumqve* non deduceretur, multo minùs vim & auctoritatem *Imperialis* transactionis

 con-

conseqveretur. *Qvod Limnæi & Conringii causa omninò meretur observari* : interim *vid. Browerus annal. Trevir. t. II. lib. XVI.* Absurdior est narratio, qvæ extat apud Gvilielmum de Nangiaco, in hanc sententiam, qvasi ex formulâ transactionis, inter Albertum I. & Philippum Pulchrum initâ, Rhenus Franciæ limes versus Germaniam constitutus esset. Valde miror, id probâsse fratres Sammarthanos, qvos jure castigavit Petrus Puteanus, & agnovit Belloforestius, non à Rheno, sed â Mosa limitem utriusqve regni ducendum esse. *Conf. H. Conringius F. I. cap. XXIV. & Ulricus Obrechtus Prodromi vol. 1. cap. VII.* Æqvè vanum est, qvod commemorant de venditione Henrici VII. qvæ non magis firma esse potest, qvàm Alberti I. transactio, qvoniã Imperatoribus nõ est jus alienandi partes Imperii sine consensu Imperii *Electorum*, Principũ atq; Ordinum, qvi nunqvam hujusmodi venditionem suffragiis suis comprobarunt. Neq; verò hâc venditione opus fuit, si jactata Alberti I. donatio præcesisset. Nihil addam de auctoribus venditionem hanc celebrantibus, qvi suspecti sunt & variant, certisqve monumentis destituuntur. Inter hos est *Cassanus*, qvi in probandi negotio hæret & ambigit, utrum ab Henrici, an à Conradi cessione regni hujus supremum jus sit arcessendum, de qvo legere est in *Vindiciis Hispanicis Jo. Jacobi Chiffletii*, satis ingenui & diligentis. Inprimis autem Cassani, & similium auctorum commenta vel hoc argumento refelluntur : qvod si unqvam vel ab Alberto, vel ab Henrico, vel alio qvovis anteriori Cæsare, regnum sæpe dictum Regibus Francogalliæ donatum aut venditum fuisset, non posset reddi ratio, qvamobrem Karolus IV. regis insignia eo in regno suscepisset : non item posset adduci causa, qvamobrem Carolum Delphinum cum vicaria jurisdictione per totum hoc re-

regnum constituisset, si jam diu ante Reges Francorum titulo donationis, vel emptionis supremum ejus regni dominium obtinuissent. Imò si verum esset, qvod de Alberti I. & Henrici VII. cesſione traditur, Clemens VI. Pont. Rom. tam enixè non laborasset de assensu & confirmatione Karoli IV. cum Avenionem Provinciæ urbem à Joannâ Neapolitanâ, tanqvam à Provinciæ Comite emeret, qvod is tamen necessariò faciendum sibi putavit, & misso in Lusatiam nuncio impetravit, summamqve adeò Imperii jurisdictionem in Provinciæ Comitatum, ab excessu qvoqve prædictorum Cæsarum Alberti I. & Henrici VII. agnovit. v. *Abrahamus Bzovius*, & *Henricus Spondanus Baronii continuat. ad an.* 1348. & *Bosqvetus in vitâ Clementis.*

XXIX. Majori prudentiâ, ut aliàs solet, Albertus Cranzius ad hanc rem aggressus est, atqve in Karolo IV. largiendi prudentiam desideravit, & qvestus est, exhaustos ab eo esse Imperii nervos, & vendita vectigalia publica, abalienatasqve Imperii urbes, ut qvas venum exposuisset, Principumqve finitimorum ditioni attribuisset. *lib. X. Saxon. cap.* 3. Nam diversæ sunt qvæstiones de concessione dominii *utilis*, & cessione dominii *directi*, ac juris Imperatorii in universum. II. Alia est disceptatio de bonis Imperii in alium statum deductis, ut nihilominus adhuc summâ Imperii potestate contineantur: alia est de iisdem ab Imperio prorsus separatis, ita ut ab universo civitatis jure eximantur. III. Non paria faciunt amissio juris, qvod est cum dignitate Civis Imperii, & amissio Civitatis *Imperialis*. IV. Qvoad enim civitas retinetur, manet parendi obligatio, etsi dignitas *regalis* amittitur, & pristina conditio mutatur, ita ut exemptus non proximè, sed interje-

cto alio, puta Principe, aut *territorii domino*, jus in civitate deinceps accipere teneatur. V. Imperatores sæpe liberiùs versati sunt in bonis patrimonium reipublicæ complectentibus, qvorum concessio ita se habet, ut per eam summa concedentis jurisdictio non extingvatur. VI. Qvamvis ne sic qvidem mero suo arbitratu id possint, neqve olim jure potuerint: majoris autem momenti res est, si de summo concedentis imperio bona isthæc concessa auferantur, atqve in aliud, & suis legibus utens Imperium transferantur. VII. Etenim ab ultimis inde Regum Germaniæ, & ipsius adeò Ludovici Germanici temporibus, Reges atqve Imperatores nostri liberum alienandi jus non habuerunt, qvamvis aliqvi eorum, nescio qvo necessitatis prætextu, ante *rigorem Capitulationum*, reipsâ alienârint, salvo tamen Imperii jure. VIII. Nam à principio reipublicæ Germanorum *capitula*, unde *capitulationes* dicuntur, cœperunt, & semper usu probata viguerunt, maximè autem ætate Caroli V. Austrii increbuerunt & aucta sunt, regniqve legitimi indicia præbuerunt. IX. Necessitatis exceptio non potest fraudi esse iis, qvi semper assentiendi jus habuerunt, & dato abalienationis *casu*, consensum pro eo, ac decet, non interposuerunt, sed imò contradixerunt & reclamarunt. X. Hinc ex eo capite neqvit obtendi *præscriptio*, qvoniam tali modo accipienti obstat mala fides, qvando scit, nihil jure abalienari posse, ubi potestas abalienandi deest. XI. Nec vero ita abalienavit Karolus IV. ut ab Imperio ullam Imperii partem separaret, sed qvod donavit & vendidit, id intra summam Imperii jurisdictionem stetit, ac iis summi dominii legibus fixum permansit. XII. Neqve in bonis *domanium* & ærarium *Imperiale* complectentibus, pleno & libe-

ro

ro jure usus est, non modò ob necessarium Imperii consensum, sed qvoqve ob causam rationemqve evidentem ferendi onera reipublicæ, & tuendi imperatorium splendorem. Qvâ de causâ Electores ad Rhenum non satis sibi cautum putârunt, nisi caput illud de concessis oppigneratisqve sibi vectigalibus expressè in juratas Cæsarum *capitulationes* referretur. XIII. Proinde dicterium, qvod Maximiliano I. tribuitur, non est ita capiendum, qvasi partes reipublicæ insigniores, nominatimqve regnum Arelatense à supremo Germaniæ dominio separasset, atqve in alienum & externum imperium traduxisset. Etenim nihil tale admisit Karolus, & in concessione regni Arelatensis clarè significavit, *Vicariatum generalem*, eumqve non hereditarium, sed qvoad Delphinus viveret, concessum fuisse. XIV. Exinde eliciamus, *absolutum Imperium*, qvod concessione *vicariatus* generalis Delphino attributum memorat Spondanus, non designare summum *absolutumqve* regendi jus, sed plenam liberamqve administrationem, qvam eo titulo Delphinus habebat, atqve non suo, sed concedentis nomine, nec proprio, sed alieno & dependenti jure, neqve summâ, sed vicariâ duntaxat potestate *ad tempus vitæ*, retinebat, *in annal. eccles. Baronii continuatione t. 1. an. 1378.* Nullus dubito, id omne clarius fore, & ad tuendam hanc causam opportunius, si integrum, nec mutilatum diploma in posterum edatur. XV. Esto autem: concesserit summum regimen Delphino: summum certè jus sibi & Germaniæ reservavit, qvod eo mortuo, Rupertus Romanorum Rex principio qvinti decimi seculi testatum fecit, & publicè evidenterqve declaravit, *Vicariatum* Imperii alterum, Palatinatui Rhenensi tunc conjunctum, per Galliam regnumqve Arelatense diffundi: id qvod summi, nec abalienati per Karolum juris firmum sanè manifestumqve argumentum fuit.

it. Extant tabulæ apud Marqvardum Freherum, juris neqvicqvam ablati testes, *in notis ad Petrum de Andlo lib. II. cap. 10.* Esto: majorem Bohemiæ, qvàm Imperii rationem habuerit: esto, illius commoda potiùs, qvàm Germaniæ qvæsierit: ut est apud *Æneam Sylvium hist. Bohem. cap. XXXIII. Jo. Caspinianum Oper. de Cæsar. in Carolo qvarto: qvorsum spectant Jacobus Spiegelius lib. V. in notis ad Ligurinum, & Simon Rettenpacher in annalibus Cremifanensibus lib. III. cap. 2.* Non tamen ita curam cogitationemqve reipublicæ abjecit, ut partes Imperii de Imperio demptas, in externa regna potestatesqve transferret. XVI. Extremò in abalienatione evidens necessitas spectari debet, citra qvam fieri non intelligitur, nedum *præsumitur.* At verò tunc nihil occurrebat atqve incidebat, qvod necessitatis ratione ad perniciosam ejusmodi cessionem Imperatoris animum inclinaret. Regnum Galliæ bello Anglico exhaustum & fractum, vix seipsum tueri poterat, nec Germaniæ metuendum erat, sed ab auctoritate Karoli IV. consilium & robur petebat, adeò ut ipse pacis conciliandæ causa in Galliam proficisceretur. Necessitas ergò ostendi non potest: utilitas qvoqve inde nulla ad concedentem redundabat: Nulla res, nulla ratio Karolum movebat, ut aliqvid tale moliretur. Clariora servati juris indicia supersunt, qvæ doceant, nunqvam eo regno se exuisse Karolum, nec, salvâ Imperii majestate, in alium, externumqve Principem transferre potuisse.

XXX. Nondum igitur jure suo Germania excidit, neqve in pace Vestphalicâ, neqve in Noviomagensi, qvæ tota illius fundamento stat & nititur, pristino summoqve regni Arelatensis dominio renunciavit: qvinimo ratione ejus non inanem *officii Imperialis* titulum etiamnunc retinet, atqve hujus usu constanti & firmo, jus non cessum, neqve derelictum evidenti ratione asserit, servat ac tuetur.

(o)

00564706 0